

uložení trestu a tým zavinily na ujmu obvineného vecný zmätok podľa § 385, čís. 2 tr. p., ktorého podľa § 385, posl. odst. tr. p. je treba dbať z úradnej povinnosti.

Najvyšší súd preto postupoval podľa § 33, odst. 1 por. nov., rozsudky oboch nižších súdov v uvedenom výroku zrušil a tento výrok pominul.

V dôsledku zrušenia výroku o strate úradu a volebného práva do obcí sa pomíja aj výrok, že čin bol spáchaný z pohnútok nízkych a nečestných, lebo keď zákon vylučuje výrok o strate volebného práva do obcí, vylučuje zrejme v dôsledku toho tiež rozhodovanie o jeho normálnom predpoklade, totiž o tom, že čin bol spáchaný z pohnútok nízkych a nečestných.

Čís. 6048.

Předpisy §§ 16, 17 zákona o povinnostech bankéřů při úschově cenných papírů (zák. čís. 241/1924 Sb. z. a n.) jsou přísnější než ustanovení §§ 183, 184 tr. zák.

Nevykazuje-li jednání bankéřovo, naplňující jinak skutkovou podstatu zločinu zpronevěry, znaky vyšší trestnosti uvedené v §§ 16 nebo 17 cit. zák., je na ně užití zákonných předpisů o zločinu zpronevěry.

Poměr skutkových podstat §§ 13 a 14 zákona čís. 241/1924 Sb. z. a n. ke skutkové podstatě zpronevěry.

Tresněprávní význam zmocňovacího prohlášení podle § 3 (§ 8) cit. zák.

(Rozh. ze dne 24. listopadu 1937, Zm I 385/37.)

Obžalovaní A. a B. byli veřejnými společníky veřejné obchodní společnosti W. Předmětem tohoto podniku byly obchody bankovní a směnárenské; firma prováděla tyto obchody jednak jako spekulční, vyhovujíc příkazům klientů k opatření cenných papírů, ač je klienti plně nezaplatili, nýbrž poskytovali na ně toliko částečné krytí, jednak opatřovala cenné papíry klienty plně zaplacené a měla je u sebe v úschově. Obžaloba kladla oběma obžalovaným za vinu jednak zločin podle § 16 zákona čís. 241/1924 Sb. z. a n., jednak přečin podle § 486, čís. 1, 2, § 486 a), 486 c) tr. zák. N a l é z a c í s o u d uznal obžalovaného A. mimo jiné vinným zločinem zpronevěry podle §§ 183, 184 tr. zák., spáchané tím, že za sebou zadržel a přivlastnil si: a) 100 starých akcií Brněnské strojírny a částku 4.815 Kč, daných mu v r. 1928 poškozeným M. k opatření nových akcií, b) 25 akcií Křižík a 50 akcií Pražsko-železářské, koupených v r. 1929 pro N. za 133.000 Kč, c) odškodňovací půjčku za válečné dodávky a půjčku Svazu národů v hodnotě 205.000 Kč, které měl v úschově od O.

N e j v y š š í s o u d jako soud zrušovací zamítl zmateční stížnost manželky obžalovaného A., pokud směřovala proti odsuzujícímu výroku ve směru přečinu úpadku z nedbalosti podle § 486, čís. 1 tr. zák., vy-

hověl jí však, pokud napadala výrok, jímž byl obžalovaný A. uznán vinným zločinem zpronevěry, zrušil rozsudek prvního soudu v této části výroku o vině jako zmatečný a vrátil věc nalézacímu soudu, aby o ní v rozsahu zrušení znova jednal a rozhodl.

Z d ů v o d ů:

Pokud jde o výrok, jímž obžalovaný A. byl uznán vinným zločinem zpronevěry, nelze přisvědčiti námitce, kterou zmateční stížnost s hlediska zmatku č. 10 [správně č. 9 a)] § 281 tr. ř. činí napadenému rozsudku v ten smysl, že nalézací soud, když neměl za prokázáno, že obžalovaný již v době svémocného nakládání se svěřenými cennými papíry byl předlužen, pokud se týče neschopen platiti, a byl si toho vědom, a když důsledkem toho neuznal na vinu obžalovaného ve směru zločinu podle §§ 16, 17 zákona č. 241/1924 Sb. z. a n., nebyl oprávněn uvažovati o skutku obžalovaného s hlediska ustanovení trestního zákona o zpronevěře, poněvadž o povinnostech bankéřů při úschově cenných papírů platí zvláštní ustanovení zákona ze dne 10. října 1924, č. 241 Sb. z. a n., jenž stanoví též zvláštní trestní sankce pro případy, kde bankéř porušuje předpisy tohoto zákona. Zdůrazňujíc povahu zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. jako zákona zvláštního, dovozuje stížnost, že se dispozice bankéřovy s cennými papíry komitentů vymykají podřadění pod dojem »zadržení za sebou« a »přivlastnění si« ve smyslu § 183 tr. z. a že takové dispozice bankéřovy mohou býti posuzovány jedině s hlediska zákona č. 241/1924 Sb. z. a n., vedle něhož ustanovení trestního zákona nemohou prý platiti ani podpůrně, poněvadž jinak by byla trestní ustanovení zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. zbytečná.

Tento názor zmateční stížnosti je však zřejmě nesprávný a odporuje celé intenci zákona č. 241/1924 Sb. z. a n., která vyplývá z jednotlivých jeho ustanovení a z materialii. Podle § 16 zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. trestá se bankéř, který zastavil platy nebo o jehož jmění bylo zahájeno vyrovnací řízení anebo na ně byl uvalen konkurs, za zločin těžkým žalářem od jednoho do pěti let a za okolností zvláště přitěžujících od pěti do deseti let, jestliže, věda o své nezpůsobilosti platiti anebo o svém předlužení, protiprávně si přisvojil cenné papíry, které převzal v úschovu nebo zástavou podle § 1, odst. 2, nebo § 5, odst. 3 téhož zákona. V § 17 se dále vyslovuje, že podle ustanovení §§ 13 až 16 jsou trestní též, kdo v podniku bankéřově samostatně vedou obchody v § 10 uvedené a, je-li bankéřem společnost, společenstvo, spolek nebo jiná právnická osoba, orgánové jeho, kteří se dopustili trestného činu ve příčině cenných papírů, převzatých v úschovu nebo zástavou podle § 1, odst. 2, nebo § 5, odst. 3. Tato trestní ustanovení jsou přísnější než předpisy §§ 183, 184 tr. z. o trestání zpronevěry. Jeť čin zakázaný v §§ 16, 17 zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. zločinem bez ohledu na výši škody, základem je tu trestní sazba těžkého žaláře od jednoho roku do pěti let, která podle § 184 tr. z. platí jen za přitěžujících okolností, a vyšší sazba od pěti do deseti let má místo za okolností zvláště přitěžujících vůbec, tedy nikoli jen, přesahuje-li částka 20.000 Kč.

Z toho, že zákon č. 241/1924 Sb. z. a n. v §§ 16, 17 stanoví zvláštní, a to do jisté míry přísnější trestní sankci na protiprávní prisvojení si cenných papírů bankéřem pro případ, že si byl bankéř v době závadného jednání vědom své neschopnosti platit nebo svého předlužení, nelze však nikterak dovodit, že v případech, kde sice této podmínky vyšší trestnosti není, kde však jednání bankéřovo jinak naplňuje skutkovou podstatu zločinu zpronevěry, by nebylo lze použití ustanovení §§ 183, 184 tr. z. Zvláštními civilněprávními i trestními předpisy zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. měla být zvýšena ochrana ukladatelů cenných papírů. Že při tom zůstaly v platnosti všechny dosavadní předpisy sloužící témuž účelu, plyne nejen z druhého odstavce § 12 zákona č. 241/1924 Sb. z. a n., kde se praví, že ustanovení platného práva, která ukládají bankéři jako uschovateli, zástavnímu věřiteli nebo obstaravateli ještě další než tímto zákonem stanovené povinnosti, zůstávají nedotčena, ale i z důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. (tisk č. 4810 poslanecké sněmovny N. S. r. 1924, str. 12), kde se dovozuje, že shledané mezery v oboru soukromého práva se obrazily též na poli trestněprávním, poněvadž dosavadní nejasnost ve vlastnickém právu k cenným papírům ani křiklavé případy nedovolovala trestati jako zpronevěru podle trestního zákona, ježto bylo nesnadno prokázati zlý úmysl ležící ve vědomí pachatele, že mu věc byla svěřena a je tudíž cizí, a kde se k tomu podotýká, že speciální ráz otázek, jež osnova řeší, nutí zákonodárce, aby trestal nejen delikty spadající svou skutkovou podstatou pod pojem trestných činů všeobecného rázu (zpronevěra, podvod), nýbrž aby vytvořil pojem deliktů zvláštní rázu, jichž sankce by napomáhaly k uskutečnění intencí zákona. Tvzení zmateční stížnosti o výhradné platnosti trestních ustanovení zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. je vyvráceno i předpisem § 14 tohoto zákona, podle něhož bankéř, který s cennými papíry převzatými v úschovu nebo zástavou, ve svůj nebo cizí prospěch protiprávně nakládal, trestá se za přečin vězením nebo peněžitým trestem, není-li čin přísněji trestný. Stejná výhrada se vyskytuje též v § 13, odst. 2 téhož zákona. V §§ 16 a 17 nebylo třeba podobné výhrady, poněvadž tato ustanovení, jak doličeno, jsou přísnější, než příslušné předpisy trestního zákona.

Jinak je však přisvědčiti zmateční stížnosti, že výrok, odsuzující obžalovaného A. pro zločin zpronevěry, na dosavadním podkladě nemůže obstáti.

V případě M. zjišťuje rozsudek, že M. v roce 1928 odevzdal firmě obžalovaného 100 akcií Brněnské strojírny, aby byly vyměněny za 10 nových a zároveň dal příkaz k nákupu 20 nových akcií, za něž zaplatil hotově 4.815 Kč. Dále má rozsudek za prokázáno, že M. asi dva měsíce potom obdržel k podpisu písemný příkaz, jež však nepodepsal, poněvadž na něm byla vytištěna doložka o oprávnění bankéřově k libovolnému nakládání s cennými papíry. Podle dalšího rozsudkového zjištění nedostal M. zpět ani akcie, ani hotovost, ani mu nebyly vydány

akcie nové, a když v roce 1929 naléhal na splnění příkazu, bylo mu v obchodě, aniž ví kým, řečeno, že nové akcie dosud vydány nebyly, ač emise byla provedena již v roce 1928. Zprošťující výrok v příčině spoluobžalovaného B. odůvodňuje rozsudek tím, že tento obžalovaný tvrdí, že nezná M. a o případě nic neví, a že nalézací soud vzhledem ke zjištění, že se obžalovaný B. nezaměstnával vnitřní administrativou, mu věří, že sám těmito svěřenými akciemi a penězi nedisponoval. V zápětí rozsudek uvádí: »Naproti tomu soud má prokázáno, že obžalovaný A., který jen tvrdí, že se na případ nepamatuje, v tomto případě, kde poškozený odmítl podepsati příkaz obsahující doložku o libovolném nakládání, nemohl býti jako v jiných před tím zmíněných případech přesvědčen, že jest oprávněn se svěřenými věcmi libovolně nakládati.« Dále ještě podotýká, že soud nabyt přesvědčení, že ve všech případech, jichž se týká odsuzující výrok pro zločin podle § 183 tr. z., obžalovaný A. protiprávním zásahem spočívajícím v zadržení, pokud se týče v přivlastnění si cenných papírů, jež mu byly odevzdány do pravidelné úschovy, dopustil se zločinu zpronevěry. Než v případě M. rozsudek vůbec nezjišťuje jednání obžalovaného A., jež by bylo lze podřaditi pojmu zadržení nebo přivlastnění si svěřených věcí. K tomu nestačí pouhé zjištění, že M. neobdržel od firmy obžalovaného zpět ani akcie ani hotovost, a že mu nebyly vydány ani akcie nové. Naopak bylo by nutno zjistiti na straně obžalovaného buďto pozitivní jednání, z něhož by plynulo jeho odhodlání učiniti trvalým stav, jímž svěřené věci byly odňaty z moci svěřitelovy, nebo takové jednání, jímž si obžalovaný ke svěřeným věcem osoboval právo po způsobu vlastníka (na př. že je zcizil nebo dal do zástavy). Teprve na takovém podkladě by pak bylo možno řešiti otázku, zda si byl obžalovaný A. vědom toho, že dispoice se svěřenými věcmi, jím nebo aspoň s jeho vědomím a souhlasem učiněná, je protiprávní. Zevrubnějších úvah a bližších zjištění bylo tu třeba tím spíše, poněvadž svědek M. potvrdil, že o věci nejednal s obžalovaným, nýbrž s úředníkem, a poněvadž rozsudek na jiném místě zjišťuje, že obžalovaný A. následkem úrazu utrpěného v září 1929 po delší dobu nebyl v obchodě a mohl závod vésti jen na základě informací, které mu podávali jeho syn a vedoucí úředník podniku.

V případě N. shledává rozsudek zpronevěru obžalovaného v tom, že si protiprávně přivlastnil cenné papíry (akcie) v dubnu 1929 k příkazu N. zakoupené, které tento úplně zaplatil a jež měly býti pro něho uschovány, když N. nesvolil k tomu, aby firma mohla s nimi volně nakládati. Vycházejí z obhajoby obžalovaného, že měl papíry pro N. připraveny do 1. července 1929, a že když si N. pro ně nepřišel, úředník obžalovaného je dal do společné úschovy, spatřuje rozsudek protiprávní nakládání, odpovídající pojmu přivlastnění si věci svěřené, v tom, že obžalovaný A. svému úředníku nezakázal, aby papíry nedával do společné úschovy, a že takto s tím souhlasil. Než toto zjištění samo o sobě nestačí ani k úsudku, že při tom šlo o jednání protiprávní, tím méně k tomu, aby již na základě toho bylo lze mluvíti o zpronevěře. Nejde-li o cenné papíry, o nichž se zmiňuje § 5, odst. 1, písm. a), zákona č. 241/

1924 Sb. z. a n., t. j. o cenné papíry slosovateľné nebo takové, které byly vyměněny za cenné papíry podle § 1 téhož zákona je d n o t l i v ě uschované, učiní bankéř, který při provozu svého podniku provedl příkaz ke koupi cenných papírů, své povinnosti podle § 5, odst. 1, písm. b), zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. zadost, když opatřené cenné papíry uloží alespoň odděleně od svých vlastních zásob (s o u h r n n á ú s c h o v a) a vede s péčí řádného kupce obchodní knihu, do které je zapisovati každého příkazovatele jakož i druh a množství cenných papírů, které pro příkazovatele takto byly uloženy. Nesplnění těchto povinností, stalo-li se bez omluvitelného důvodu, je samo o sobě jen správním přestupkem podle § 13 zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. Jde-li však o bankéře, který zastavil platy nebo o jehož jmění bylo zahájeno vyrovnací řízení nebo na ně uvalen konkurs, a byla-li tím, že bankéř vědomě nesplnil povinnosti zákonem č. 241/1924 Sb. z. a n. mu ukládané, způsobena oprávněnému ujma na jeho právu na vyloučení cenných papírů, jež bankéř převzal v úschovu nebo zástavou podle § 1, odst. 2, nebo § 5, odst. 3 zákona č. 241/1924 Sb. z. a n., je bankéř vinen přečinem podle § 15 téhož zákona. Ani protiprávní nakládání bankéřovo s cennými papíry nemusí za všech okolností býti zpronevěrou, což plyne též z předpisu § 14 zákona č. 241/1924 Sb. z. a n., podle něhož bankéř, který s cennými papíry převzatými v úschovu nebo zástavou (§ 1, odst. 2 a § 5, odst. 3) ve svůj nebo cizí prospěch protiprávně nakládá, trestá se soudem za přečin, není-li čin přísněji trestný. O zpronevěru by tu šlo jen tehdy, kdyby bylo zjištěno, že obžalovaný A. s cennými papíry, jež pro N. měl uschovati, naložil způsobem prozrazujícím jeho rozhodnutí, že svěřené věci oprávněnému nikdy nevydá, nebo kdyby bylo zjištěno, že obžalovaný A. s cennými papíry, které splněním příkazu N. převzal pro něho do úschovy, úmyslně naložil způsobem toliko vlastníku příslušejícím. O tom však napadený rozsudek dále neuvažoval a neučinil v tomto směru potřebných zjištění. — — —

Ani v případě O. napadený rozsudek blíže neuvádí, v čem spatřuje jednání obžalovaného A., jež podřadil ustanovení § 183 tr. z. I kdyby se však mělo za to, že nalézací soud při tom vychází z toho, co obžalovaný doznal, že totiž cenné papíry, o něž jde, byly k jeho příkazu prodány, je přisvědčiti námitce zmateční stížnosti, že nalézací soud v tomto případě nesprávně posoudil význam zmocňovacího prohlášení podle § 3, (§ 8) zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. Obhajobě obžalovaného A., že zvláštní doložkou v kupním příkazu byl O-ovou zmocněn k tomu, aby s cennými papíry, které pro ni měl opatřiti, libovolně nakládal, upírá napadený rozsudek význam proto, že v tomto případě nešlo o spekuláční účet, nýbrž šlo o jednotlivou koupi, při níž obžalovaný A. nemohl býti přesvědčen, že může s papíry volně disponovati. Podle § 8, odst. 1 zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. nevztahují se ustanovení §§ 5 až 7 tohoto zákona o povinnostech bankéře, který při provozu svého podniku provedl příkaz ke koupi cenných papírů, na případy, v nichž byl bankéř způsobem předepsaným v § 3 platně zmocněn, aby s cennými papíry, opatřenými z provedení příkazu, libovolně nakládal. Při tom

zákon nerozlišuje, za jakým účelem byl příkaz ke koupi cenných papírů bankéři udělen, a není proto důvodu omezovati přípustnost a účinnost zmocnění k libovolné dispozici na případy, které má na mysli první soud. S tohoto hlediska bylo nutno zjistiti, zda v případě, o němž jde, bylo zmocnění ve smyslu § 8 (§ 3) zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. platně uděleno. Tomu by nebyla na překážku zjištěná skutečnost, že O. v létě 1929 žádala A., aby jí papíry vydal, a že jí to obžalovaný slíbil, neboť zmocněním ve smyslu § 8 (§ 3) zákona č. 241/1924 Sb. z. a n. není dotčena bankéřova povinnost, aby příkazovateli na požádání nebo za smluvných podmínek vydal, byť i ne tytéž cenné papíry, ale cenné papíry téhož druhu ve stejném množství. Ovšem není ani vyloučeno, že zmocňovací prohlášení, bylo-li platně učiněno, bylo O-ovou později odvoláno. Aby bylo lze věc po této stránce posouditi, bylo by nutno blíže zjistiti okolnosti, za nichž došlo k tomu, že O. žádala vydání papírů a obžalovaný to slíbil. Bylo-li původní zmocňovací prohlášení později odvoláno, bylo by třeba dalšího zjištění, zda k závadnému jednání obžalovaného došlo až potom.

V uvedených směrech spočívá výrok odsuzující obžalovaného A. pro zločin zpronevěry podle § 183 tr. z. jednak na nedostatečném probrání věci po stránce skutkové (č. 5 § 281 tr. ř.), jednak na nesprávném výkladu a použití zákona [č. 9 a), po případě č. 10 § 281 tr. ř.].

Čís. 6049.

Zákon o ochraně cti nepřesunul ustanoveními o důkazu pravdy průvodní břemeno formálně na obviněného. Soud má i v oblasti deliktů proti bezpečnosti cti zkoumati z povinnosti úřední, zda obvinění nebo tvrzení je pravdivé. Zásada oficiality je tu omezena jen v tom směru, že soud může důkaz pravdy připustiti jen, když je podle zákona vůbec přípustný a když se ho obviněný dovolává.

Důkaz pravdy se musí v podstatě krýti s obsahem urážlivého tvrzení.

Úvaha o tom, jak pojímá projev průměrný čtenář, je úvahou hmotněprávní.

Předmětem prominutí trestného činu ve smyslu § 17, odst. 1 zákona o ochraně cti může býti jen určitý čin (projev), nikoli jeho určitá právní kvalifikace. Prominutí musí býti výslovné.

Žalobcovo prohlášení o právní kvalifikaci činu není pro soud závazné. Trestní řád nezná ani rozšíření, ani omezení žaloby na určitou právní kvalifikaci stíhaného činu.

Zákaz § 290, odst. 2 tr. ř. se vztahuje i na uveřejnění rozsudku podle § 12 zákona o ochraně cti.

(Rozh. ze dne 24. listopadu 1937, Zm I 920/37.)

V periodickém tiskopise X., jehož odpovědným redaktorem byl obžalovaný A., vyšel článek pod nadpisem: »Chtějí si udělati filiálku z fi-